

บทที่ 4

ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

จากการจัดทำคู่มือ “การจัดการความรู้ด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้” สามารถสรุปปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

- 4.1 ปัญหาและอุปสรรค
- 4.2 ข้อเสนอแนะ

4.1 ปัญหาและอุปสรรค

4.1.1 ปัญหาและอุปสรรคด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้จะอยู่ภายใต้กฎหมายโดยทั่วไปเช่นเดียวกับการใช้กฎหมายในจังหวัดอื่นๆ หากแต่ในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีกฎหมายพิเศษที่ใช้อยู่ 3 ฉบับสำหรับการประกาศใช้กฎหมายพิเศษในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีสามฉบับคือ

- พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ.2546
- พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส
- พระราชบัญญัติรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.2551 ในพื้นที่อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี อำเภอเทพา และอำเภอสะบ้าย้อยของจังหวัดสงขลา

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น

- 1) กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง และกระบวนการยุติธรรม เช่น กฎหมาย พ.ร.บ.ฉุกเฉิน ประชาชนมักมองว่ากฎหมายนี้ไม่ได้เอื้ออะไร ทำให้ชาวบ้านไม่ศรัทธาและใช้ความรุนแรง
- 2) กฎหมายความมั่นคง มีกระบวนการแบ่งแยกดินแดนเกิดขึ้น เนื่องจากสิทธิความเป็นอยู่ไม่ได้รับความเคารพในการปฏิบัติทางวิถีชีวิต ไม่ได้มีการเคารพเชิงวัฒนธรรมไม่ได้มีการเคารพสิทธิของประชาชน
- 3) ไม่มีกฎหมายหรือระเบียบที่ชัดเจนในการกำหนดหน้าที่ของแต่ละฝ่าย เช่น การปฏิบัติงานทางด้านการมีส่วนร่วมของฝ่ายตำรวจ ทหาร ฝ่ายปกครอง
- 4) ขาดบทบัญญัติของกฎหมายที่มีสภาพบังคับ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมีหน้าที่ปฏิบัติต่อชุมชน
- 5) การบังคับใช้กฎหมาย ดำเนินคดีต่างๆ ผู้ต้องหาถูกปล่อยตัวออกมาแล้วไม่สามารถดำเนินคดีต่อได้
- 6) พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นมุสลิม พื้นที่ชาวมุสลิม ถือเป็นภาษาเดียวกันหมด เจ้าหน้าที่มาจากนอกพื้นที่ไม่เข้าใจถึงปัญหาการดำเนินการของผู้กระทำผิด ญาติพี่น้องของผู้ที่ทำผิดมักจะปกป้องหรือคุ้มครองกันเอง

7) หน่วยงานในการบังคับใช้กฎหมาย พื้นที่พิเศษเป็นพื้นที่ซึ่งไม่ใช่อาชญากรรมธรรมดา ควรให้เจ้าหน้าที่กระบวนการยุติธรรมที่มีความชำนาญพิเศษทางด้านความมั่นคง จึงจะได้ผล หากใช้พนักงานสอบสวนธรรมดาไปทำคดีความมั่นคง ทำให้ผลสัมฤทธิ์ไม่มี หากไม่สามารถลงโทษได้ก็กลับกลายเป็นขยายให้เห็นถึงการกลั่นแกล้งของเจ้าหน้าที่

4.1.2 ปัญหาและอุปสรรคด้านบุคลากรและการปฏิบัติ

- 1) เจ้าหน้าที่ตำรวจยังขาดกำลังที่จะปฏิบัติงาน
  - ความจริงใจของรัฐที่มีต่อประชาชน
  - การศึกษาในโรงเรียนสอนศาสนา + โรงเรียนสามัญของรัฐ
- 2) ปัญหาคนในพื้นที่แตกแยกกัน เพราะเขาเห็นว่าทางราชการเป็นฝ่ายตรงกันข้าม มีการตั้งผลประโยชน์เข้าตัวเอง
- 3) ขาดผู้บริหารที่เป็นเอกภาพ เช่น กรณีที่มีเหตุการณ์เกิดขึ้น จะมีหน่วยที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในเหตุการณ์ การสอบถามข้อมูล การทำความเข้าใจกับประชาชนในการมีส่วนร่วม ขาดการบริหารงานที่ดี ต่างคนต่างทำ จึงเกิดการได้ข้อมูลที่ผิดพลาดหรือทำให้ชุมชนเข้าใจผิด
- 4) บุคลากรในหน่วยงานต่างๆ ขาดความรู้ ความเข้าใจถึงการปฏิบัติงานด้านการมีส่วนร่วม ไม่เป็นเกณฑ์เดียวกัน
- 5) เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่มีความรู้ความเข้าใจในการปรับหรือประยุกต์ใช้ การมีส่วนร่วมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
- 6) พื้นที่บางส่วนเป็นพื้นที่เสี่ยงภัย เจ้าหน้าที่เข้าไปปฏิบัติงานด้วยความยากลำบาก
- 7) ควรใช้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการที่มีความรู้เกี่ยวกับคดีความมั่นคง บางครั้งมาอยู่เพียง 1 ปี ไม่รู้และไม่มีความชำนาญเพียงพอ ทำให้เกิดปัญหา สิ่งสะท้อน คือ การขยายผลของคดีที่เกิดขึ้น พนักงานสอบสวนส่งฟ้อง อัยการสั่งไม่ฟ้อง หรืออัยการสั่งฟ้อง แต่ไม่มีความชำนาญ ผู้ร้ายหลุดคดี
- 8) เครื่อง CCTV. ไม่บูรณาการ ในหมู่บ้านนอกเมืองและในเมือง ต้องมีเจ้าหน้าที่ดูแลเครื่อง CCTV. บางครั้ง Monitor เข้าไปอยู่ในโรงเรียนแต่ไม่มีคนดู ตำรวจเข้าไปควบคุมและระวังเหตุได้ ควรจะดูการระงับเหตุ ไม่ใช่เกิดเหตุแล้วมาดู ส่วนมากกำหนด ผู้ใหญ่บ้าน นายกองอยากจะได้ใกล้ๆ บ้านของตนเอง

4.1.3 ปัญหาและอุปสรรคด้านหน่วยงานและงบประมาณ

- 1) การแก้ไขปัญหามีหลายหน่วยงาน ต่างคนต่างทำ ไม่ประสานงานกันเท่าที่ควร จุดตรงนี้เป็นปัญหาเพราะการประสานงานระหว่างหน่วยงานยังไม่บูรณาการ
- 2) ขาดงบประมาณในการติดตั้งโทรทัศน์วงจรปิดในบางพื้นที่ของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตำรวจมีการแต่งตั้งตำรวจอาสา แต่ปฏิบัติจริงๆ ยังไม่เกิดขึ้น ตำรวจอาสาให้เดือนละ 5,000 บาท แต่ทำงานมาแล้ว 3 เดือนยังไม่ได้รับเงิน ปัญหาจึงเกิดขึ้นเพราะงบประมาณไม่พอ

3) เครื่องไม้เครื่องมือไม่พร้อม การกระจายข่าวเป็นไปด้วยความรวดเร็ว เมื่อคนร้ายแต่งตัวตำรวจไปยังแล้วบอกว่าเจ้าหน้าที่ทำ การแจ้งข่าวขาดเครื่องไม้เครื่องมือพิเศษในการดำเนินการไม่พอ กว่าที่จะหาพยานหลักฐานได้ หากไม่มีสิ่งเหล่านี้ หากไม่มีเครื่องมือทางนิติวิทยาศาสตร์มาช่วยจะเป็นปัญหาในพื้นที่

4) งบประมาณ ต้องลงมาในพื้นที่จริง จากที่ผ่านมาตัวแปรสำคัญคือ เรื่องยาเสพติด พื้นที่ประชาชนให้ความร่วมมือมาก เพราะลามเข้าไปถึงหมู่บ้าน เด็กที่ติดยาเสพติดมีประมาณ 80-90 % หากรัฐจริงจังในการแก้ปัญหา ต้องสร้างสถานบำบัด

5) งบประมาณในการติดตั้งเครื่องมือ เช่น กล้องวงจรปิด ต้องขอรับการสนับสนุนจากภาคเอกชน ซึ่งในมุมมองของภาคเอกชน มีความเห็นว่า เมื่อรัฐไม่สนับสนุนงบประมาณมาให้ ภาคเอกชนต้องสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือกันเอง

4.1.4 ปัญหาและอุปสรรคด้านเศรษฐกิจและนโยบายของรัฐ

1) การแก้ไขเบื้องต้นจะต้องทำให้คนในพื้นที่ที่มีความเป็นอยู่ดีขึ้นสร้างโอกาสให้คนที่ยากจนจริงๆ ของประชาชนมีอาชีพและรายได้ดีขึ้น เพราะมุสลิม คือ คนคือคนกลุ่มน้อยของประเทศ

2) รัฐบาลไม่ได้ห่วงใยต่อเนื่องและขาดการสนับสนุนต่อเนื่อง

3) กลุ่มแนวร่วมได้สร้างความแตกแยกโดยได้วางยุทธศาสตร์ 5 ประการ คือ

(1) ยุทธศาสตร์ประชากรวางแผนให้มีการแตกแยก เกลียดชัง มีการเลือกข้างอย่างชัดเจน

(2) ยุทธศาสตร์สังคม การสร้างความขัดแย้ง มวลชนฝ่ายผู้ก่อการร้ายให้มากขึ้น มีการเผาโรงเรียน เพื่อต้องการให้โรงเรียนปิด และให้เด็กมาเข้าเรียนโรงเรียนสอนศาสนาแทน ซึ่งโรงเรียนสอนศาสนามีการเรียนฟรี อาหารฟรี หากผู้ปกครองไม่เดินตามแนวทางนี้ อาจถูกกลั่นแกล้ง บางรายถึงกับถูกลอบฆ่าซึ่งเป็นการแสดงในเชิงสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของกลุ่มผู้ต้องการสร้างความแตกแยก

(3) ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจ ให้คนในหมู่บ้านอยู่ในความรับผิดชอบของตนเอง เป็นการเลี้ยงตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งพารัฐ เช่น เก็บเงินจากสมาชิกวันละ 1 บาท ขณะนี้ 800 หมู่บ้านจาก 2,000 หมู่บ้าน มีการเก็บเงินในลักษณะเช่นนี้ ปีหนึ่งได้เงินจำนวนเป็นล้านบาท เป็นการเลี้ยงตัวเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพารัฐ

(4) ยุทธศาสตร์งานมวลชน มียุทธศาสตร์ป้องกันมวลชนของพวกเขาไม่ให้มาเข้ากับพวกเรา มีการพบปะพูดคุยตลอดเวลา มีการทำกันอย่างจริงจัง มากกว่าพวกเรา ซึ่งจะได้ทั้งพื้นที่และมวลชน ทั้งมิตรมีกรรมกรหมู่บ้านละ 6 คน ซึ่งฝ่ายเราไม่รู้ว่าเป็นใคร มีตำรวจประจำหมู่บ้าน ซึ่งไม่ได้เคลื่อนไหวในหมู่บ้าน มีอิทธิพลในการควบคุมประชาชนมากกว่าทางฝ่ายรัฐ ยุทธศาสตร์งานมวลชนของเขาจึงเข้มแข็งกว่าฝ่ายเรา

(5) ยุทธศาสตร์ทางด้านการข่าว เป็นการสร้างความเชื่อมั่นของคนในหมู่บ้านอย่างกว้างขวาง สร้างพื้นที่ของมวลชนได้อย่างสมบูรณ์แบบ เพราะเข้าถึงมวลชนได้มากกว่าทางฝ่ายรัฐ ทำให้คนในหมู่บ้านคอยให้ข่าวทางฝ่ายเขา

4.1.5 ปัญหาและอุปสรรคด้านความเชื่อ

- 1) ไทย-มุสลิม มีความเชื่อว่าเชื้อชาติตามรัฐธรรมนูญของมลายู ไม่ได้มีเชื้อชาติไทยโดยยึดถือแนวทางตามรัฐธรรมนูญของประเทศติมอร์ ซึ่งได้แบ่งแยกประเทศมาจากประเทศอินโดนีเซีย
- 2) ความแตกแยกระหว่างไทย-พุทธ และไทย-มุสลิม ทวีความรุนแรงมากขึ้น ด้วยความเชื่อที่ว่า การต่อสู้แบบมีอุดมการณ์ การฆ่าคนที่เป็นศัตรู จะได้สู่สวรรค์
- 3) ประชาชนถูกกดดันจากผู้ที่ต้องการแบ่งแยกดินแดน
- 4) ประชาชนไม่กล้า หวาดกลัว ไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร
- 5) ผู้ประกอบอาชญากรรมใช้แนวร่วม เช่น การปล้นร้านทองที่ จังหวัดยะลา ถึงแม้ชาวบ้านให้ความร่วมมือ แต่ก็กลัวการข่มขู่ และคุกคามอย่างมาก
- 6) การบิดเบือนทางประวัติศาสตร์ เชื้อชาติศาสนา กระบวนการก่อเหตุอย่างรุนแรง
- 7) ผู้นำศาสนาเป็นที่เชื่อถือของชาวบ้าน หากผู้นำศาสนาพูดบิดเบือน จะง่ายต่อการปลุกปั่นชาวบ้านให้หลงเชื่อได้ง่าย
- 8) ประวัติศาสตร์ซึ่งได้ถูกอ้างว่าเป็นรอยร้าวในอดีตได้นำมาใช้เป็นเครื่องมือชี้นำ การที่รัฐปฏิบัติถูกอาณาจักรสยามกวาดต้อนประชาชน เป็นอาณานิคมในกรณีขึ้นเป็นอย่างมากในทุกโอกาส การสร้างความเกลียดชัง นำไปสู่ความแตกแยกและหวาดระแวง

4.1.6 ปัญหาและอุปสรรคด้านการศึกษา

- 1) ประชาชนยังมีการศึกษาที่ไม่สูงพอ ทำให้เกิดการชักจูงได้ง่าย
- 2) การเรียนรู้ภาษาไทยมีน้อย ทำให้เกิดภาพการแตกแยกต่างกัน ถ้าพูดภาษาไทยจะเป็นภาษาของคนพุทธ ส่วนอิสลามถือว่าเป็นบาป เหตุการณ์ที่จับอาวุธต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ ถือว่าเป็นการประกาศอิสรภาพของชาวปัตตานี
- 3) การเผาโรงเรียนในระดับประถมจำนวนมาก ทำให้คนไทยพุทธและมุสลิมไม่มีความสัมพันธ์กันตั้งแต่เด็ก ทำให้ง่ายต่อการปลุกฝังลงไปในเรื่องศาสนา ปลุกฝังให้เชื่อว่าสยามรุกรานปัตตานี แล้วกวาดต้อนผู้คนไปเป็นสาเหตุรากเหง้าของความเกลียดชังและคับแค้นใจ
- 4) การศึกษาสามัญมีน้อย มาตรฐานการเรียนเชื่อว่าอยู่ในระดับต่ำ ประชาชนหันไปเรียนศาสนากันมาก
- 5) ประชาชนบางคนมีภรรยาหลายคน มีลูกมาก รายได้น้อยไม่สามารถส่งเสียให้ลูกเรียนสูงๆ ได้
- 6) การศึกษา ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีปัญหาว่าจะศึกษาแต่ศาสนาอย่างเดียว
- 7) การศึกษาเฉพาะศาสนา เด็กจะไม่สามารถประกอบอาชีพได้ บางครอบครัวมีภรรยาหลายคน รายได้ของครอบครัวมีน้อย เด็กจะว่างงานมากขึ้น เด็กอยู่ในพื้นที่ที่ไม่ได้ไปไหน ไม่ได้ศึกษาต่อ ง่ายต่อการชักจูงให้กระทำผิดและติดยาเสพติด
- 8) ภาษาเป็นเรื่องที่สำคัญ คือ ภาษามลายู เป็นภาษาในท้องถิ่น ฟังไม่รู้เรื่องสื่อสารกันไม่ได้

4.1.7 ปัญหาและอุปสรรคด้านอื่นๆ

- 1) สถานการณ์ภาคใต้เป็นอาชญากรรมองค์กร (Crime Organization) ซึ่งต้องกำหนดประเด็นให้ชัดเจนในเรื่องของการก่อการร้ายและอาชญากรรมองค์กร
- 2) ปัญหาในเรื่องความไม่ปลอดภัยใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยอมรับว่าเป็นกรณีพิเศษ เพราะเป็นพื้นที่สู้รบ และนำเอาเรื่องศาสนามาใช้ในการสู้รบ
- 3) ความร่วมมือของประชาชนในการแก้ปัญหา จะถูกกำหนดโดยกระบวนการแบ่งแยกดินแดน
- 4) สื่อมวลชนนำเสนอรายละเอียดของเหตุการณ์ต่างๆ ทำให้ประชาชนเข้าใจผิด ยากต่อการให้ความร่วมมือกับฝ่ายรัฐ

4.2 ข้อเสนอแนะ

4.2.1 ข้อเสนอแนะด้านกฎหมาย

จากการจัดประชุมคณะผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวน และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ดังนี้

- 1) บทบาทของงานด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในกระบวนการสืบสวนคดีอาญา

บทบาทของการมีส่วนร่วมในกระบวนการสืบสวนคดีอาญา โดยเริ่มตั้งแต่การเข้าไปสอบถามประชาชน การหาข้อมูล และเก็บวัตถุพยานต่างๆ ในสถานที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่สามารถเข้าไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ และเก็บรวบรวมพยานหลักฐานตามคำร้องขอของพนักงานสอบสวน ซึ่งกระทำในฐานะผู้ชำนาญการเฉพาะทาง ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยพนักงานสอบสวนในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน และถ่ายรูปในสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งทำหน้าที่ตามระเบียบ หรือคำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริง พฤติการณ์ในการกระทำความผิดของคนร้าย และทำการตรวจพิสูจน์ยืนยันการกระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยเพื่อเป็นประโยชน์แก่พนักงานสอบสวนในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา และหาตัวผู้กระทำความผิด

กฎหมาย ระเบียบ และกลไกเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการให้ข้อมูลคดีอาญาในการอำนวยความสะดวกของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ถือเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรมก่อนที่จะดำเนินการไปสู่ขั้นอัยการ และศาล พนักงานสอบสวนจะต้องแสวงหาข้อมูล และรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ เพื่อทราบข้อเท็จจริงแห่งความผิด และให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาดำเนินการ และรับโทษตามกฎหมาย

- 2) กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่จะสามารถทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริง และพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำความผิด และพิสูจน์ให้เห็นความผิด หรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมพยานหลักฐานให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) ตรวจสอบตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม หรือตรวจสอบตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสอบสิ่งของ หรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ให้รวมทั้งทำภาพถ่ายแผนที่ หรือภาพวาด จำลอง หรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือ หรือลายเท้า กับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลาย ซึ่งน่าจะทำให้คดีแจ่มกระจ่างขึ้น

(2) ค้นเพื่อพบสิ่งของ ซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้ หรือสงสัยว่า ได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการค้น

(3) ข้อพิจารณาตามกฎหมายระเบียบ และคำสั่งเกี่ยวกับงานด้านการสืบสวน

ถึงแม้ว่าจะมีหลักปฏิบัติทั่วไปเกี่ยวกับการสืบสวน แต่อย่างไรก็ตามยังมีกฎหมายระเบียบ คำสั่ง หรือข้อบังคับบางประการที่คอยกำกับควบคุมอยู่ การดำเนินการต่างๆ หลายประการของการสืบสวนสอบสวนจะต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนและการปฏิบัติควบคุมไปเสมอ กฎดังกล่าวมักจะเกี่ยวข้องกับประเด็นสำคัญๆ เช่น จะทำอย่างไรเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม การให้ข้อมูลจากพยาน คำให้การจากผู้เสียหายต่างๆ รวมทั้งกระบวนการสอบปากคำ ผู้ที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้องตามข้อปฏิบัติที่กำหนดไว้ สิ่งเหล่านี้จะต้องให้ความสำคัญในการปฏิบัติตามขั้นตอน

4.2.1.1 กรณีการออกหมายจับตาม พ.ร.ก.ฉุกเฉิน (กฎหมายพิเศษ)

1) พยานหลักฐานที่เจ้าหน้าที่ได้เสนอให้มีการออกหมายจับนั้น ศาลควรเรียกมาไต่สวนให้ทราบสาเหตุของการขออำนาจการจับกุมนั้น มาจากพยานหลักฐานของการขัดทอดหรือมาจากแหล่งข่าวว่าบุคคลใดมีส่วนในการกระทำความผิด เนื่องจากมีหลายคดีที่พบว่าเมื่อพนักงานอัยการส่งฟ้องต่อศาลแล้วก็ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงที่ตรงกับเหตุที่อ้างในการขอออกหมายจับตาม พ.ร.ก.ฉุกเฉิน

2) ควรกำหนดมาตรการในการให้ผู้ควบคุมตัวทำรายงานแสดงสถานะปัจจุบันของผู้ถูกควบคุมตัวต่อศาล เพื่อให้มีการจัดตั้งสารบบในการแจ้งสถานะนำไปสู่การป้องกันมิให้มีการออกหมายจับซ้ำและขั้นตอนในการปลดหมาย

4.2.1.2 การขยายระยะเวลาการควบคุมตัวตามระเบียบ กอ.รมน.

1) การขยายระยะเวลาการควบคุมตัว ควรนำขั้นตอนของข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ.2548 บังคับใช้โดยกำหนดให้มีการนำตัวผู้ถูกควบคุมตัวมาศาล เพื่อทำการไต่สวนว่าผู้ถูกควบคุมตัวนั้นจะคัดค้านการขยายระยะเวลาการควบคุมตัวหรือไม่ เนื่องจากปัจจุบันนี้ศาลยังยึดเอาแนวทางของระเบียบ กอ.รมน. ข้อที่ 37 วรรคสองที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องนำตัวผู้ถูกควบคุมตัวมาขึ้นศาล

2) การทำรายงานของเจ้าหน้าที่เสนอต่อศาลนั้น ควรพิจารณารายงานการปรับเปลี่ยนทัศนคติ และความเข้าใจต่อผู้ถูกควบคุมตัวอย่างเคร่งครัด เนื่องจากพบว่าเจ้าหน้าที่ผู้ทำรายงานมักจะหยิบยกเอาข้อความในข้อ 3.7 ของระเบียบ กอ.รมน. มารายงานโดยมิได้ขยายรายละเอียด

3) ศาลควรกำหนดให้มีการไต่สวนเรื่องการปลดหมายจับ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน เนื่องจากที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่ผู้ขอออกกฎหมาย ไม่ยอมลบข้อมูลการออกหมายจับบุคคลภายหลังจากมีการปล่อยตัวหรือเมื่อผู้ถูกควบคุมตัวได้ผ่านกระบวนการควบคุมตัวตาม พ.ร.ก.ฉุกเฉิน เสร็จสิ้นแล้ว ทำให้ผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวมักจะถูกกักตัวตามด่านตรวจของเจ้าหน้าที่ การไม่สามารถเดินทางออกนอกประเทศได้รวมถึงการถูกนำตัวไปเข้าร่วมโครงการต่างๆ ของรัฐ เพื่อแลกกับการปลดหมายจับ

4.2.1.3 ศาลควรมีบทบาทอย่างเคร่งครัดตามข้อบังคับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

4.2.1.4 การตรวจสอบการใช้อำนาจว่าเป็นไปตามหลักนิติธรรมในพระราชบัญญัติรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.2551

4.2.1.5 ความกล้าหาญของอัยการ บทบาทของอัยการในการกลับกรองคดีและการสั่งฟ้องหรือไม่สั่งฟ้อง ควรมีความกล้าหาญที่จะสั่งไม่ฟ้องคดีในข้อหาที่เห็นว่าพยานหลักฐานไม่พอเพียง โดยพิจารณาจากสถิติการยกฟ้องของศาล โดยเฉพาะข้อหาอันยี่ ช่องโจร หรือก่อการร้าย ซึ่งมีอัตราที่ศาลยกฟ้องสูงจนเป็นที่สงสัยในการใช้ดุลยพินิจในการสั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการว่ามีความโน้มเอียงไปในทางยึดหลักการควบคุมตัว เพื่อป้องกันผู้ต้องหาไม่ให้ไปก่อเหตุมากกว่าหลักที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ และเพิ่มจำนวนอัยการ เนื่องจากยังไม่เพียงพอกับปริมาณคดีเมื่อมีคดีซ้อนจึงต้องเลื่อนคดี ทำให้กระบวนการพิจารณาคดีมีความล่าช้า

4.2.1.6 เนื่องจากในปีงบประมาณ 2556 ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ร่วมกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ กำหนดดำเนินงานโครงการเสริมสร้างความปลอดภัย และความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ตำบล หรือโครงการสันติธรรมขึ้น โดยจะจัดสรรงบประมาณให้ตำบลที่มีขนาดเล็ก (ไม่เกิน 6 หมู่บ้าน) 800,000 บาท ตำบลขนาดใหญ่ (7 หมู่บ้านขึ้นไป) 1,000,000 บาท ไปดำเนินกิจกรรมในหมู่บ้าน/ตำบล โดยใช้พลังมวลชนผ่านผู้นำท้องถิ่น เพื่อสร้างหมู่บ้าน/ชุมชน ให้มีความเข้มแข็ง ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ลดความหวาดระแวง และเกิดความสันติสุขในพื้นที่ ประกอบกับกระทรวงมหาดไทย ได้จัดตั้งสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ส่วนแยกขึ้น ณ ศูนย์สันติภาพ (บก.อส.จชต.) ตำบลท่าสาป อำเภอเมืองยะลา เพื่อดูแลในการปรับปรุงการปฏิบัติภารกิจของสมาชิกอส. และชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) โดยเน้นไปที่ชุดคุ้มครองตำบล (ชคต.) ชุดคุ้มครองหมู่บ้าน (ชคบ.) ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นควรเร่งรัดในการเพิ่มกรอบอัตรากำลังสมาชิกอาสาสมัคร เพื่อจะได้เป็นกำลังหลักในการสนับสนุนภารกิจของผู้นำท้องถิ่น ในการขับเคลื่อนโครงการของศูนย์บริการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ และภารกิจกระทรวงมหาดไทยต่อไป

นอกจากนี้ หน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรที่ปฏิบัติงาน การสืบสวนสอบสวน การตรวจการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม จะต้องสอดคล้องกับหลักคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณที่เหมาะสมต่อการดำรงไว้ซึ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรในกระบวนการยุติธรรม เพื่อสัมฤทธิ์ผลสูงสุดต่อการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชน

4.2.2 ข้อเสนอแนะด้านบุคลากรและการปฏิบัติ

- 1) มีการตั้งจุดตรวจในตัวเมืองโดยเฉพาะสี่แยก-สี่ทาง เดินทางเข้าออกมีจุดตรวจ มีการตรวจสอบการไปละหมาด ประกอบศาสนกิจ ต้องมีการตรวจสอบระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 ถึงปัจจุบันรวม 9 ปี ทำให้ประชาชนต้องยอมรับสภาพและมีความเข้าใจในหลักคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีการทำงานร่วมกัน 3 ฝ่าย ฝ่ายเจ้าหน้าที่ในตัวเมืองมีกลุ่มลับปรต และตามแนวชายแดน มีกองร้อย ทชด. เป็นต้น
- 2) ในเดือนรอมฎอน มีการก่อเหตุร้าย ช่วงที่ละหมาดเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องเข้มงวดกวดขัน เพื่อป้องกันมิให้คนร้ายก่อเหตุร้าย
- 3) ปัญหายาเสพติดในบางหมู่บ้านมีให้เห็นอยู่ทุกวัน คนในพื้นที่เป็นผู้ค้ารายใหญ่ จะมีการก่อเหตุอาชญากรรมมากขึ้น ดังนั้นประชาชนต้องร่วมมือกันให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อจับกุมผู้ค้ายาเสพติด ทำให้การก่อเหตุอาชญากรรมลดน้อยลง ประชาชนจะมีความปลอดภัยในชีวิต และมีความสุข
- 4) วางแผนให้ประชาชนทุกฝ่ายให้มีความรัก ความสามัคคีกันไม่ให้มีการแตกแยกกัน และเคารพซึ่งกันและกัน และยอมรับเอกลักษณ์ของแต่ละวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้ก่อความไม่สงบไม่กล้าก่อเหตุร้าย
- 5) รูปแบบที่ดีของการมีส่วนร่วม การทำงานของมวลชนอย่างจริงจัง ต้องมีความจริงจัง และมีความเข้มแข็งในการทำงานมวลชนโดยไม่ผลัดกำลังบ่อย ทำให้เข้าถึงประชาชนได้อย่างดี และมีมวลชนแจ้งข้อมูลให้ตลอด
- 6) บทบาทของตำรวจตระเวนชายแดนต้องเข้าถึงจิตใจของประชาชนจะต้องทำงานอย่างจริงจัง และจริงจัง เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น และศรัทธาของประชาชนและชนะจิตใจของชาวบ้านได้
- 7) อย่าย่ไปสร้างความหวาดระแวง หรือแหล่งข่าวในหมู่บ้าน ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องสร้างองค์กรที่มีความชัดเจน และไว้วางใจ ปลอ่ยให้คนในหมู่บ้านบริหารกันเอง แล้วคอยช่วยเหลือเขาก็จะเป็นแนวทางที่ดีในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 8) การป้องกันและปราบปรามของเจ้าหน้าที่รัฐให้ยึดถือรูปแบบสันติวิธี การเอาชนะที่แท้จริงต้องเอาชนะประชาชน โดยสร้างความเชื่อถือลดเงื่อนไข ปรับทัศนคติและพฤติกรรม และไม่ทำการปราบปรามที่รุนแรงเกินไป
- 9) ฝ่ายปกครอง ตำรวจ ทหาร ต้องใช้มวลชนสัมพันธ์และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องให้ความร่วมมืออย่างดี โดยใช้ชีวิตความเป็นอยู่ในหมู่บ้าน ชุมชน จะทำให้การก่อความไม่สงบลดน้อยลง และได้รับการสะท้อนตอบรับและความร่วมมืออย่างดีจากชุมชน
- 10) ควรมีการร่วมมือระหว่างภาครัฐซึ่งเป็นสิ่งที่ดี หากมีอุปสรรคจะมาร่วมกันช่วยคิดและแก้ไขปัญหาการร่วมมือกับประชาชนที่ดี สามารถช่วยในการแก้ไขปัญหาได้อย่างดี
- 11) ผู้นำประชาชนกลุ่มต่างๆ ควรเข้าเวรยามรักษาตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อให้ผู้ก่อความไม่สงบลดน้อยลงในพื้นที่
- 12) การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม พี่น้องประชาชนกลัวฝ่ายทหาร ตำรวจ ดังนั้นทั้งทหาร ตำรวจต้องบำบัดทุกข์บำรุงสุข เป็นที่พึ่งของประชาชน เพื่อให้ประชาชนไม่กลัว แล้วให้ความร่วมมืออย่างดี

13) ในการมีส่วนร่วมควรให้ประชาชนได้มีโอกาสในการวางแผนร่วมเป็นธรรมชาติต้องเข้าใจ และเข้าถึงวัฒนธรรมของชาวบ้าน ซึ่งจะทำให้ทุกหน่วยงานของภาคประชาชนยอมรับ แล้วจะได้ความจริงใจและการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น

14) เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องรักษาความลับและปลอดภัยของประชาชน ผู้ให้ความร่วมมือแฉเบาะแสของ คนร้ายที่ประกอบอาชญากรรม ไม่แจ้งชื่อผู้ให้ข้อมูลแก่สื่อมวลชน รวมทั้งดูแลความปลอดภัยของคนในครอบครัวที่แจ้งเบาะแส เพื่อให้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น เนื่องจากส่วนใหญ่ประชาชนไม่กล้าให้ข้อมูล เพราะกลัวว่าจะไม่ได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

15) เจ้าหน้าที่รัฐต้องอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้เข้าถึงประชาชนและทำให้ไม่เกิด คดีความมั่นคง ควรให้ความรู้ กฎหมาย ประชาชน ข้าราชการฝ่ายดูแลมวลชนของ 3 จังหวัดภาคใต้ ควรศึกษาภาษา มลายู เพื่อให้สามารถสื่อสารกันได้ เช่น ศาสนา วัฒนธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วม

16) พลเมืองในพื้นที่มีมากที่สุด คือ สตรี สตรีเป็นสิ่งที่สำคัญในเรื่องการมีส่วนร่วม ดังนั้น หากยึดสตรี เป็นหลักความร่วมมือจะเกิดขึ้นในชุมชน

17) ควรให้มหาวิทยาลัยในพื้นที่เข้ามาให้ความรู้การมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

18) ทั้งข้าราชการและประชาชนในพื้นที่ต้องมีความรู้ในภาษายาวี เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องการสื่อสาร ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น

19) ต้องมีการกระตุ้นให้ระดับปฏิบัติเข้าไปทำการมีส่วนร่วมให้เห็นผลการกระทำต้องสร้างความรู้สึกร่วมกันมีส่วนร่วมในระดับรากหญ้าและครอบครัว

20) ประชาชนในพื้นที่มักจะไม่อยู่ติดบ้าน กลุ่มสตรีจะเป็นส่วนที่ช่วยได้มาก เมื่อพูดกับแม่บ้าน แม่บ้านก็จะปรึกษาหารือกับพ่อบ้าน ก็จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมง่ายขึ้น

21) ส่วนราชการ ควรมีเอกภาพในการทำงาน ทั้งระดับสูง และระดับล่าง การปฏิบัติงานในแต่ละส่วนมีภาระหน้าที่ที่ต้องให้สอดคล้องกัน ก็จะทำให้เกิดการเอื้อประโยชน์กัน

22) ต้องเชื่อในศักยภาพของเจ้าหน้าที่ ชาวบ้านต้องมีความเชื่อมั่นต่อเจ้าหน้าที่มาก เช่น การร่วมมือกันในการณีเด็กคดีจะทำให้มีประสิทธิภาพต่อดี

23) เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องขยัน หมั่นลงพื้นที่เพื่อให้เข้าใจสถานที่แท้จริงของคนในพื้นที่และสอบถามข้อมูลและทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง

4.2.3 ข้อเสนอแนะด้านหน่วยงานและงบประมาณ

1) ภาครัฐ ควรสนับสนุนงบประมาณและส่งเสริม และห่วงใยอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ไม่ขาดกำลังปฏิบัติงานเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) รัฐควรให้การช่วยเหลือ ผู้ใหญ่บ้านได้เงินเพิ่มพิเศษเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

3) มีการบูรณาการทุกหน่วยงาน ทั้งทหาร ตำรวจ ฝ่ายปกครองและเจ้าหน้าที่ของรัฐการทำงานโดยให้ความร่วมมือทุกฝ่าย และประสานงานกันอย่างดี เพื่อเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเกิดความมั่นคงในความเป็นสุขอย่างยั่งยืน ทำให้ประชาชนมีความศรัทธา แล้วให้ความร่วมมืออย่างดี

4) รัฐบาลและเจ้าหน้าที่ต้องสนับสนุนชุมชนอย่างจริงจัง เช่น งบประมาณและโครงการต่างๆ ที่รัฐบาลแจก ถ้าไม่ผ่านเทศบาลก็ไม่ถึงมือประชาชนเพื่อไม่ทำให้ประชาชนเดือดร้อน (คอร์ปชั่น)

4.2.4 ข้อเสนอแนะด้านเศรษฐกิจและนโยบายของรัฐ

1) ควรตั้งองค์กรอิสระเพื่อรองรับเรื่องร้องเรียนเพื่อความเป็นธรรมในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยมีตัวแทนของประชาชนและภาคประชาชนสังคมทุกภาคส่วนเข้าร่วมตรวจสอบ แก้ไขและเหนี่ยวรั้งการกระทำของเจ้าหน้าที่ เช่น การสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการ การขับเคลื่อนร่วมกับองค์กรภาคประชาสังคม องค์กรวิชาการ และสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น เป็นต้น

2) ควรสร้างความสมดุลในการบริหารรัฐ คือ ความสมดุลระดับพื้นที่ ระดับภูมิภาค และระดับชาติ ที่อยู่ใต้ความยืดหยุ่นที่สามารถปรับสภาพของการเปลี่ยนแปลงทั้งสังคมไทยและสังคมโลก โดยวางอยู่บนหลักการบริหารภายใต้ยุทธศาสตร์ชุมชนเข้มแข็ง ภูมิภาคก้าวหน้าไกลและประเทศชาติมั่นคงเป็นฐาน

3) การปฏิรูปการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ คือ ประชาธิปไตยที่แสดงการมีอยู่ของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริงให้กับประชาชนทุกระดับ หมายความว่าประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเสรี เปิดกว้าง

4) รัฐต้องให้ความช่วยเหลือประชาชนทางด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น

5) รัฐต้องให้ความสำคัญด้านการศึกษา เพื่อให้ประชาชนและเด็กมีการศึกษาที่สูงพอ โดยเฉพาะให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ให้กว้างและมากขึ้น

6) รัฐต้องแก้ไขปัญหาเสพติด โดยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจสอบ จับกุมผู้ค้ายาเสพติดและผู้ติดยาเสพติด เนื่องจากสิ่งแวดล้อมจากเด็กที่ไม่ได้รับการศึกษาเข้าไปมั่วสุมในเรื่องยาเสพติดมากขึ้น เป็นกลุ่มเสี่ยงที่ง่ายต่อการชักนำไปถึงปัญหาความมั่นคงของรัฐในอนาคตได้

7) นโยบายของรัฐบาลต้องให้ความสำคัญต่อประชาชนให้มีจิตสำนึกร่วมกัน ไม่ว่าเป็นศาสนาอะไรก็ถือว่าเป็นคนไทยด้วยกัน

8) รัฐต้องให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางที่คนในพื้นที่ได้รับราชการ ทำงานในท้องถิ่นที่ตนเองเกิดซึ่งจะสร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชนยิ่งขึ้น ทำให้ประชาชนมีรายได้ไม่ว่างงาน เพื่อไม่ให้เป็นสาเหตุที่ถูกชักจูงทั้งการก่อการร้ายและค้ายาเสพติด

9) นโยบายในส่วนบนต้องไม่มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องความเข้มแข็งของฝ่ายเราในการมีส่วนร่วมของประชาชนมากกว่าฝ่ายเขา

10) แนวร่วมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องใช้หลักว่า ความจริง ความศรัทธา ความเชื่อมั่น หากให้ใจเขา เขาจะให้ใจเรา หากหลอกเขา เขาจะหลอกเรา

- 11) หลักการมีส่วนร่วม ปลัดอำเภอหรือนายอำเภอต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษา คนที่มีใจในการศึกษาหลักการ คือ ต้องทำความดี กลุ่มเยาวชนจะต้องให้เข้ามาอยู่ในการศึกษา เพื่อให้เขาทำความดี
- 12) องค์กรในระดับหัวหน้าหมู่บ้าน และระดับนโยบาย ต้องให้การสนับสนุนการมีส่วนร่วมและต้องสร้างการมีส่วนร่วมในระดับรากหญ้าและครอบครัว หากระดับจังหวัดมีความสัมพันธ์ในระดับการขับเคลื่อนแต่ระดับนโยบายไม่ให้การสนับสนุน จะทำให้กระบวนการสร้างความขัดแย้งสะดุด
- 13) การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะความขัดแย้ง แตกแยกที่เกิดขึ้นทุกภูมิภาคที่สังคมไทยจำเป็นต้องสร้างอนาคตใหม่ภายใต้ยุทธศาสตร์รัฐวิสาหกิจ หมายความว่า รู้ความแตกต่าง รักความยุติธรรม อยู่อย่างสมานฉันท์
- 14) ต้องให้ความสำคัญต่อประชาชนให้มีการปฏิบัติในเรื่องของมวลชนให้มีจิตสำนึกร่วมกัน ไม่ว่าจะนับถือศาสนาอะไร ต้องถือว่าเขาเป็นคนไทยคนหนึ่ง
- 15) ต้องเน้นในเรื่องความมั่นคงปลอดภัย เพื่อให้ประชาชนมีความกล้า ไม่หวาดกลัวในการให้ความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม
- 16) รัฐต้องให้ความช่วยเหลือประชาชน เช่น ด้านเศรษฐกิจ ซึ่งทำให้ประชาชนอยู่รอดเพียงพอมีความเป็นอยู่ดีขึ้น และได้รับความร่วมมือจากประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

4.2.5 ข้อเสนอแนะด้านความเชื่อ

- 1) ปรับทัศนคติและวิธีปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมให้ยึดมั่นในหลักนิติธรรม การคัดเลือกคนดี การสร้างขวัญกำลังใจ การให้คุณให้โทษ การฝึกอบรมพัฒนา
- 2) เสริมสร้างบทบาทของภาคประชาสังคมในกระบวนการยุติธรรม และพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางเลือก ด้วยการพัฒนาเครือข่ายยุติธรรมชุมชน พัฒนาบทบาทผู้นำศาสนา และผู้นำชุมชนให้มีความรู้ทางกฎหมาย ใช้มัสยิดเป็นศูนย์กลางโดยการนำเทศนาธรรมวันศุกร์ มาใช้ในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมและการกระทำผิดในชุมชน
- 3) การพัฒนาการจัดการบริหารปกครองที่เหมาะสมและเป็นไปได้โดยเน้นการมีส่วนร่วมโดยตรงของประชาชน และสอดคล้องกับอัตลักษณ์และวัฒนธรรมในพื้นที่ ตามกรอบของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
- 4) การพัฒนาแก้ไขปัญหาเรื่องยาเสพติดทั้งผู้ค้ายาเสพติดและผู้ติดยาเสพติด โดยฝ่ายปกครองต้องให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติดแก่ประชาชน พ่อ แม่ เยาวชนและเด็กในพื้นที่ ให้ดูแลลูกหลานอย่างดี เพื่อไม่ให้ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยเฉพาะเด็กใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ติดยาเสพติดจำนวนมาก เนื่องจากสิ่งแวดล้อมจากเด็กที่ไม่ได้รับการศึกษา จึงเข้าไปมั่วสุมยาเสพติดมากขึ้น เพื่อไม่ให้เป็นที่เหตุที่ถูก ชักจูงทั้งการก่อการร้ายและค้ายาเสพติดเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม
- 5) การพัฒนาทางศาสนา โดยเน้นผู้นำศาสนาให้มีการสอนที่ถูกต้อง เพื่อให้ประชาชนทำแต่ความดี มีคุณธรรม และให้ความรู้เพื่อให้ชาวพุทธและชาวมุสลิม ไม่เดินคนละทาง เพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

6) มุสลิมมีทั่วประเทศหากทำให้เกิดการมีส่วนร่วม มีความรู้สึกว่าเป็นเพื่อนกัน จะทำให้ปัญหาเรื่องความไม่เข้าใจลดน้อยลง

7) ชาวไทยพุทธ และไทยมุสลิม จะต้องมีความรัก และความสามัคคีกัน มีความเมตตาปราณีกัน ไม่เกิดความขัดแย้งกัน ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม จะทำให้ปัญหาการเกิดความไม่สงบลดน้อยลงมาก

8) ฝ่ายปกครอง ควรเชิญผู้นำศาสนามาประชุม เพื่อให้ผู้นำศาสนา ซึ่งเป็นที่เชื่อถือของชาวบ้าน แนะนำชาวบ้านให้ทำแต่ความดีมีจริยธรรม

9) จะต้องแก้ไขปัญหาทางศาสนา ความคิดที่มีการปลุกฝังในเรื่องที่ไม่ดี การให้ความรู้เพื่อให้ชาวพุทธและชาวมุสลิมไม่เดินคนละทาง

4.2.6 ข้อเสนอแนะด้านการศึกษา

1) กระทรวงศึกษาธิการควรให้ความสำคัญในเรื่องนี้ โดยเฉพาะการให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ให้กว้างและมากขึ้น

2) เยาวชนอายุ 12 ปีขึ้นไป ดิถยาเสพติดกันมาก เนื่องจากสิ่งแวดล้อมจากเด็กที่ไม่ได้รับการศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องยาเสพติด เมื่อเกิดปัญหาทางการศึกษาและการมีส่วนร่วมยาเสพติดมากขึ้น จะเป็นกลุ่มเสี่ยงที่ง่ายต่อการชักนำต่อเนื่องไปถึงปัญหาความมั่นคงของรัฐต่อไปในอนาคตได้

3) ควรแก้ไขระบบการศึกษาให้มีมาตรฐานที่สูงขึ้น ทำให้เด็กมีความรู้สูง สามารถทำงานและมีรายได้ที่ดี

4) รัฐต้องเน้นการศึกษาของประชาชนและเด็ก เพื่อให้มีความรู้สูง และสามารถประกอบอาชีพได้ไม่ว่างงาน เพื่อให้เด็กไม่ง่ายต่อการชักจูงให้กระทำความผิด และดิถยาเสพติด

5) สถาบันการศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องพยายามขับเคลื่อนของการมีส่วนร่วม เพื่อไม่ให้เกิดการแตกแยกของชาวพุทธและชาวมุสลิม

6) การพัฒนาต้องมุ่งเข้าไปในหมู่บ้าน บิดา-มารดาต้องดูแลบุตรหลานให้ดี เพื่อไม่ให้ดิถยาเสพติด และขยายไปที่โรงเรียน อาจารย์ต้องสอนให้เด็กได้รับการศึกษาที่ดี เป็นเด็กดีมีคุณธรรม ผู้นำศาสนาต้องสอนหลักศาสนาที่ถูกต้องและผู้นำท้องถิ่นต้องดูแลหมู่บ้านให้ปลอดภัย เข้าไปสอดส่องเพื่อป้องกันอาชญากรรมต่างๆ มีการสนับสนุนด้านต่างๆ ทำให้มีความรู้ในการทำมาหากิน เพื่อป้องกันเหตุต่างๆ หากคนร้ายเข้ามาคนในหมู่บ้านต้องเข้มแข็งในการป้องกัน

7) การพัฒนาส่งเสริมเรื่องการศึกษาให้ประชาชน โดยเฉพาะเด็กด้านการศึกษาให้มีความรู้สูงขึ้น เพราะความรู้ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น และทำแต่ความดี ไม่ทำความชั่ว เพราะความร่วมมือของประชาชนเป็นหลักพิเศษในทุกวันนี้ การศึกษาเป็นปัจจัยเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

4.2.7 ข้อเสนอแนะด้านอื่นๆ

1) กรณีเกิดคดีการก่อความไม่สงบ และคดีอาชญากรรม หากได้รับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แจ้งเบาะแสคนร้ายก็จะประสบความสำเร็จอย่างสูง เช่น กรณีนาวิกโยธินสังหารผู้ก่อการร้ายตายไป 16 คน เนื่องจากยิงครุ

ชลธีเสียชีวิต แล้วเอาปืนและรถของครูไป ตำรวจติดตามคนร้ายได้เนื่องจาก การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แจ้งเบาะแสคนร้าย จึงได้เสริมกำลังโดยเอาหน่วยนาวิกโยธินมาปฏิบัติหน้าที่แทนจนสามารถรักษาพื้นที่ไว้ได้

2) ต้องมีความรู้พื้นฐานและศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของปัญหาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

3) การเจรจา การพูดคุย ทำให้เกิดความเข้าใจทั้งพุทธและอิสลาม ทำให้เกิดความเป็นพี่น้องกลับคืนมาเพื่อให้เกิดสันติภาพได้อย่างแท้จริง

4) งานมวลชนมีความสำคัญอย่างมาก ต้องให้ข้อเท็จจริง เช่น การทำความเข้าใจกับ ผู้อำนวยการโรงเรียนให้พูดคุยกับนักเรียนและผู้ปกครอง ทำให้ได้มวลชนมากขึ้น